

Comentariul operei Iona de Marin Sorescu - prima parte

Poetul si prozatorul Marin Sorescu s-a apropiat de teatru o data cu tragedia Iona, in patru tablouri, de fapt un urias monolog sau un dialog cu sine insusi al omului ajuns intr-o situatie-limita. Editurile si teatrele din intreaga lume au inscris in fruntea afiselor lor, dupa aceea, si urmatoarele sale lucrari dramatice, nu mai putin valoroase: Paracliserul, Matca, Pluta meduzei, Lupoaica, Exista nervi, Raceala, A treia teapa si Varul Shakespeare - lucrari exceptionale, care ilustreaza domenii de creatie diverse (piesa-eseu, comedii, parabole dramatice, drame istorice).

Iona a intrat in literatura inainte de a fi reprezentata, inscriindu-se distinct in curentul mondial al "teatrului absurdului" si in continuarea filonului dramaturgiei lui Becket, la care scriitorul nostru adauga o nota particulara si autentica. Este o piesa despre insatisfactia relativului si nevoia acuta de absolut ale carei sensuri ating relatia fundamentala dintre om si univers, ca si aspectele diverse ale cautarii unei iesiri din conditia tragica existentiala si depasirea acestei conditii. In acelasi timp, ea se inscrie ca o replica evidenta atat la adresa teoriilor care clameaza moartea tragediei, cat si a celor optimiste care refuza ideea existentei tragicului in viata.

Sa incercam a face analiza celor patru tablouri in care Iona, personaj biblic, vorbeste cu el insusi si cu spectatorii, dintr-un text absurd care, prin definitie, nu are nici intriga nici caractere, nici "final" si in care oniricul depaseste realul.

Biblicul Iona se afla asa dar, in gura balenei. Intors cu spatele spre fundul gurii pestelui urias, Iona sta langa un mic acvariu cu pestisori "care au mai fast prinsi odata". Aruncand navodul, el asteapta o prada noua Pescarul aflat intr-un mediu marin viseaza la o padure, la altceva decat marea, in care sa nu fie pesti.

In cel de-al doilea tablou, in semiobscuritatea din interiorul pestelui, Iona isi da seama ca a fost inghitit si mediteaza la soarta pestilor si a oamenilor, a celor morti si a celor nenascuti. Umbrele a doi pescari purtand barne in spinare ii trezeste ideea marii, din afara, ideea ca trebuie sa iasa din "hoiturile hoiturilor", devreme ce nimeni nu i-a spus nici sa stea, nici sa plece.

Inauntru, in chit nu-i bine, fiindca umezeala razbate permanent. A fost prin urmare, mancat desi nu erau "conditii" pentru aceasta. In consecinta neexistand ferestre, trebuie inventate, si Iona taie unghiile de la amandoua mainile, "degajat, ca si cand ar trage la doua fierastrai", taie parte in pestele "trei". O data ajuns, isi da seama insa ca era mai bine inauntru pestelui "doi", care era transparent, "mai trecea cat de cat soarele pin apa".

O neliniste de inceput de lume il cuprinde si astfel isi aminteste de lucruri disperate, din lumea de odinioara: de carabusi, de furnici, de sotie, de mama. Reflexia lui se prelungeste de-a lungul lantului existential, culminand cu un strigat beckettian: "Mai naste-ma o dat, mama. Prima viata nu prea mi-a iesit, dar poate a doua, poate a treia...".